

Jacenty Mastej

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

 <https://orcid.org/0000-0001-7888-4078>

Kościół Ciałem zmartwychwstałego Pana

Kwestią kluczową dla eklezjologii jest odpowiedź na pytanie: kim jest Kościół? Nie pomniejszając znaczenia wielu określeń, obrazów i figur biblijnych, które odsłaniają misterium Eklezji, chcemy ukazać Kościół jako Ciało zmartwychwstałego Pana. Przywołane określenie „ciało”, rozumiemy nie w sensie przedmiotowym, jako statyczne zobrazowanie, ale w znaczeniu osobowym, dynamicznym, realnym i faktycznym¹.

Zmartwychwstały Pan żyje w Kościele i mocą Ducha Świętego zespała żywą wspólnotę wiernych, która stanowi Jego Ciało. Kościół rodzi się ze zmartwychwstania, permanentnie je głosi i nim żyje, oczekując na powtórne przyjście Pana, który przemieni ciała wierzących w Niego, na podobieństwo swego uwielbionego ciała. Tym samym osobowy związek zmartwychwstałego Pana z Eklezją, która jest Jego prawdziwym Ciałem, uwidacznia w genezie, naturze oraz w ciągłym urzeczywistnianiu się Kościoła w historii².

¹ M. Rusecki, *Traktat o Kościele*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2014, s. 79.

² J. Mastej, *Chryścizm jako podstawa wyjątkowości Kościoła*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 28 (2019) z. 2, s. 11–22.

Rezurekcyjna geneza Kościoła

Współczesna eklezjologia powstanie Kościoła prezentuje integralnie i wieloaspektowo³. Uwypukla przekonanie, że fundatorem Eklezji jest Jezus Chrystus, który chciał założyć Kościół i tego dokonał⁴. *Katechizm Kościoła Katolickiego* naucza, że Kościół, który istniał w odwiecznym zamyśle Boga, został przygotowany w historii narodu izraelskiego, utworzony przez Jezusa Chrystusa oraz posłany do świata w dzień Pięćdziesiątnicy⁵. Początek faktycznego zaistnienia Kościoła w historii wiąże się z osobą Jezusa Chrystusa – z Jego ziemskim życiem, które rozpoczęło się wraz z wcieleniem, nauczaniem, głoszeniem i urzeczywistnianiem królestwa Bożego – a szczególnie z wydarzeniami paschalnymi, których finałem było zmartwychwstanie i zesłanie Ducha Świętego.

Kościół pochodzi zatem od Jezusa Chrystusa: jest owocem Jego całego ziemskiego życia, dlatego On jest jego Boskim fundatorem.

3 Niektóre treści zawarte w punkcie 1 i 2 zostały opracowane i zredagowane w oparciu o mój artykuł *Rezurekcyjna wiarygodność Kościoła* [„Roczniki Teologiczne” 68 (2021), z. 2].

4 C. S. Bartnik, *Kościół Jezusa Chrystusa*, Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 1982, s. 58–99; C. S. Bartnik, *Kościół*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2009, s. 17–99; S. Nagy, *Chrystus w Kościele. Zarys eklezjologii fundamentalnej*, Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 1982, s. 17–90; S. Nagy, *Ty jesteś Piotr, czyli Skala i na tej Skale zbuduję Kościół mój. Studium o widzialnym Kościele*, Biblioteka „Niedzieli”, Częstochowa 2009, s. 27–68; S. Piè-Ninot, *Gesù e la Chiesa*, w: *Dizionario di teologia fondamentale*, a cura di R. Latourelle, R. Fisichella, Assisi: Cittadella Editrice 1990, s. 151–162; M. Rusecki, *Boska geneza Kościoła*, w: *Kościół w czasach Jana Pawła II*, red. M. Rusecki, K. Kaucha, J. Mastej, Lublin: Wydawnictwo KUL, Wydawnictwo „Gaudium”, 2005, s. 72–78; M. Rusecki, *Traktat o Kościele*, dz. cyt., s. 93–108; H. Seweryniak, *Święty Kościół powszedni*, Biblioteka „Więzi”, Warszawa 1996, s. 23–42; A. Napiórkowski, *Geneza i misja Kościoła w świetle Objawienia*, w: *Teologia fundamentalna*, t. IV: *Kościół Chrystusowy*, red. Tadeusz Dzidek i in., Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Kraków 2019, s. 23–57.

5 *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 1994, s. 758–759.

Jednak definitywnie Kościół mógł powstać dopiero wtedy, gdy zbawcze dzieło Chrystusa zostało dopełnione przez Jego śmierć i zmartwychwstanie oraz posłanie Ducha Świętego⁶. Dlatego wydarzenia paschalne, których sercem jest rezurekcja, trzeba uznać za centrum eklezjogenezy oraz historyczny początek zbawczej działalności Chrystusowego Kościoła⁷.

Nie pomniejszając znaczenia innych wydarzeń eklezjotwórczych, skoncentrujemy się na rezurekcji, która definitywnie konstytuuje Kościół oraz stanowi o jego tożsamości. W tym miejscu warto przypomnieć, że zmartwychwstanie Chrystusa jest nadzwyczajnym aktem Bożej wszechmocy, dzięki któremu Jezus przeszedł ze stanu śmierci do nowego życia w ciele uwielbionym⁸. Ma to kapitalne znaczenie dla Eklezji, gdyż po rezurekcji Jezus żyje w chwale Ojca oraz w Kościele – jako zmartwychwstały Pan w uwielbionym ciele.

Pierwszym eklezjalnym owocem zmartwychwstania Jezusa Chrystusa jest wielkanocna wiara apostołów, która zrodziła się w wyniku rezurekcyjnych spotkań uczniów z Jezusem, gdy „stał się dla nich widzialnym w swoim uwielbionym ciele”⁹. Wielkanocna wiara wynika z przekonania, że Jezus, który umarł na krzyżu i którego ciało zostało złożone w grobie, znów żyje, a Jego grób jest pusty¹⁰. Wielkanocną wspólnotę wiary cechuje przede wszystkim osobowa więź uczniów z Jezusem, gdyż chrystofanie paschalne, w czasie których Zmartwychwstały spotyka się z nimi, mają

6 „Kościół formalnie ukonstytuował się dopiero Wielkiej Nocy w mocy wydarzenia zmartwychwstania, a w zesłaniu Ducha Świętego w dniu Pięćdziesiątnicy doświadczył swego konkretno-widzialnego narodzenia” (L. Scheffczyk, *Zmartwychwstanie*, Wydawnictwo PAX, Warszawa 1984, s. 262).

7 W. Hryniewicz, *Nasza pascha z Chrystusem. Zarys chrześcijańskiej teologii paschalnej*, t. 2, TN KUL, Lublin 1987, s. 75.

8 M. Rusecki, J. Mastěj, *Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej*, red. M. Ruscki i in., Wydawnictwo M, Lublin–Kraków 2002, s. 1367.

9 J. Dupuis, *Wprowadzenie do chrystologii*, Wydawnictwo WAM, Kraków 1999, s. 55.

10 S. Pié-Ninot, *Zmartwychwstanie Chrystusa w teologii współczesnej*, w: *Tajemnica odkupienia*, red. L. Balter i in., Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 1997, s. 273.

charakter interpersonalny¹¹. W czasie chrystofanii Jego uczniowie rozpoznają, że to jest Pan. Rozpoznanie to dokonuje się stopniowo, gdyż ciało Jezusa jest już przemienione, czyli uwielbione, choć nadal pozostaje tożsame z ciałem ziemskim. Doświadczenie obecności Zmartwychwstałego w czasie chrystofanii, rozpoznanie Jego tożsamości oraz przeżywanie bliskości (m.in. przez wspólny posiłek) mają kapitalne znaczenie dla wiary apostołów, która jest początkiem i fundamentem wiary eklezjalnej.

Wielkanocny entuzjazm wiary apostoelskiej znalazł swój wyraz w odważnym świadczeniu o Chrystusie, który prawdziwie umarł, zmartwychwstał i żyje. Pisma nowotestamentowe potwierdzają, że uczniowie, proklamując nowy sposób egzystencji Jezusa, czerpią z osobistych doświadczeń i przedstawiają ją jako rzeczywistość w pełni realną¹². Przeżycia wielkanocne uczniów i wynikająca z nich eklezjalna wiara wielkanocna mają dla chrześcijaństwa ponadczasowe znaczenie. Wiara kolejnych pokoleń wyznawców Chrystusa oparta jest na wierze i świadectwie apostołów. Chrystus o kolejnych pokoleniach wierzących mówi: „Błogosławieni, którzy nie widzieli, a uwierzyli” (J 20, 29 b). Co ważne, także motywy wiary apostołów stanowią najgłębsze uzasadnienie wiary chrześcijańskiej¹³. Niewątpliwie kluczowym aktem apostoelskiego świadectwa wiary w zmartwychwstanie Chrystusa jest ich męczeńska śmierć.

Podsumowując kwestię rezurekcyjnej genezy Eklezji oraz wiary eklezjalnej, należy stwierdzić, że „Kościół wywodzi się ze Zmartwychwstania”¹⁴. Pomiedzy zmartwychwstałym Panem a Jego

¹¹ M. Rusecki, *Cud w chrześcijaństwie*, TN KUL, Lublin 1996, s. 377; B. Wenisch, *Geschichten oder Geschichte? Theologie des Wunders*, Salzburg: Verl. St. Peter, 1981, s. 377.

¹² T. Dola, *Teologia misteriów życia Jezusa*, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2002, s. 302–303.

¹³ J. Mastej, *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2014, s. 205.

¹⁴ L. Scheffczyk, *Zmartwychwstanie Jezusa – fundamentalna prawda wiary*, „Communio” 5 (1985) z. 2, s. 16; por. M. Rusecki, *Traktat o Objawieniu*, Wydawnictwo Księży Sercanów „Dehon”, Kraków 2007, s. 437; Z. Krzyszowski,

Kościółem istnieje głęboka, osobowa więź: Zmartwychwstały jest racją zaistnienia Kościoła oraz jego trwania w historii¹⁵. Rezurekcja Jezusa Chrystusa ma dla powstania Kościoła i jego tożsamości znaczenie kluczowe¹⁶. François-Xavier Durrwell stwierdza dobitnie: Eklezja „idzie od zmartwychwstania Jezusa ku własnemu zmartwychwstaniu”¹⁷.

Rezurekcyjne aspekty natury Kościoła

Rezurekcyjne uwarunkowania genezy Kościoła stanowią o jego naturze. Z wielkanocną wiarą uczniów wiąże się także eklezjalne posłannictwo. Misja zmartwychwstałego Pana znajduje swoje przedłużenie w posłaniu udzielonym apostołom: „Jak Ojciec Mnie posłał, tak i ja Was posyłam” (J 20, 21). Powierzone apostołom zadanie jest równocześnie posłannictwem Kościoła i ma wyraźnie rezurekcyjny charakter, gdyż pochodzi od zmartwychwstałego Pana i znajduje swoje uzasadnienie w Jego zwycięstwie nad śmiercią, grzechem i szatanem¹⁸. Rezurekcyjna misja zlecona apostołom wynika z natury Kościoła i dotyczy nauczania, uświęcania i pasterzowania. Wierność tej misji, tak w wymiarze przestrzennym („wszystkie narody”) i czasowym („aż do skończenia świata”), jak również zbawczej skuteczności, pozwala Kościołowi zachować rezurekcyjną tożsamość.

Zmartwychwstanie a eklezjogeneza, „Resovia Sacra” 6 (1999), s. 55–80; F. X. Durrwell, *La résurrection de Jésus mystère de salut*, Cerf, Paris 1982, s. 124–157; L. Scheffczyk, *Zmartwychwstanie*, dz. cyt., s. 262–270; H. Muszyński, *Zmartwychwstanie Chrystusa niewzruszonym fundamentem Kościoła. Reinterpretacja 2 Tm 2, 19 w świetle źródeł qumrańskich*, „Studia Pelplińskie” 8 (1976), s. 91–123.

¹⁵ E. Kopeć, *Historiozbawczy charakter zmartwychwstania Jezusa Chrystusa*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 24 (1977) z. 4, s. 107; L. Scheffczyk, *Zmartwychwstanie*, dz. cyt., s. 263.

¹⁶ T. Dola, *Teologia misteriów życia Jezusa*, dz. cyt., s. 294–308.

¹⁷ F. X. Durrwell, *Ojciec. Bóg w swoim miłosierdziu*, Wydawnictwo „Jedność”, Kielce 2000, s. 91.

¹⁸ S. Pié-Ninot, *Wprowadzenie do eklezjologii*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2002, s. 96.

Eklezja – od dnia Pięćdziesiątnicy aż po dziś – wypełnia polecenie zmartwychwstałego Pana przez nauczanie, czyli głoszenie słowa. Proklamacja Dobrej Nowiny o Chrystusie, który zmartwychwstał i żyje, zajmuje centralne miejsce w Kościele. Kerygmat apostołski jest wezwaniem do wiary w zmartwychwstałego Pana oraz służy pogłębianiu, ożywianiu i umacnianiu relacji z Nim¹⁹. Apostołowie nauczają jako naoczni świadkowie wydarzeń (por. Dz 2, 14–36; 10, 34–43). Rezurekcyjna geneza i natura Kościoła uwidaczniają się także w taumaturgicznej działalności apostołów, gdyż ich przepowiadaniu towarzyszą cuda, które uwiarygodniają Dobrą Nowinę o zmartwychwstaniu Jezusa (Dz 3, 1–10)²⁰. Niewątpliwie cuda dziejące się w pierwotnym Kościele – podobnie i dzisiaj – przyczyniają się do jego rozwoju i umocnienia wiary²¹.

Misterium rezurekcji Chrystusa uobecnia się także w uświęcającej posłudze Kościoła. Dzięki sprawowanej liturgii, szczególnie sakramentalnej, wspólnota eklezjalna nieustannie doświadcza obecności i działania zmartwychwstałego Pana²². Sprawowane przez Kościół sakramenty uobecniają nie tyle konkretny, jednorazowy, historyczny czyn Chrystusa, ile trwałą, Boską i zbawczą rzeczywistość w nim zawartą. W sakramentach żyje, działa i realizuje swe zbawcze posłannictwo zmartwychwstały Pan. Dzięki sakramentom wierzący jednoczą się z Nim oraz zostają wszczepieni w misterium Jego życia, męki, śmierci i zmartwychwstania²³. Najgłębszy sens sakramentalnych znaków wyraża się zatem w tym, że Kościół

¹⁹ W. Hryniewicz, *Nasza pascha z Chrystusem*, dz. cyt., s. 197.

²⁰ M. Rusecki, *Funkcja argumentacyjna cudu w pierwszych wiekach Kościoła*, „Roczniki Teologiczne” 26 (1979) z. 2, s. 29–40.

²¹ M. Rusecki, *Traktat o cudzie*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2006, s. 391; J. Mastej, *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa*, dz. cyt., s. 265.

²² W. Hryniewicz, *Pascha Chrystusa w dziejach człowieka i wszechświata. Zarys chrześcijańskiej teologii paschalnej*, t. 3, TN KUL, Lublin 1991, s. 133–136; W. Hryniewicz, *Nasza pascha z Chrystusem*, dz. cyt., s. 287; L. Scheffczyk, *Zmartwychwstanie*, dz. cyt., s. 264.

²³ Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, 7; Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele *Gaudium et spes*, 22.

sam uczestnicząc w tajemnicy Chrystusowego zmartwychwstania, wprowadza w jej zbawcze owoce wszystkich wierzących. Ten rezurekcyjny dynamizm Eklezji wypływa z otrzymanego od Chrystusa posłannictwa, czyli jest wyrazem jej tożsamości i wiarygodności²⁴.

Dla wykazania prawdziwości Kościoła szczególnie ważne jest to, że od początku swego istnienia eklezjalna wspólnota wiary celebrowała zmartwychwstanie, gromadząc się na sprawowaniu Eucharystii. Nowotestamentowe opisy spotkań ze Zmartwychwstałym wiążą się ze świętowaniem Pamiątki Pana²⁵. Kościół, który rodzi się ze zmartwychwstania, nie tylko głosi to wydarzenie, ale nim żyje oraz urzeczywistnia je sakramentalnie. Z woli Chrystusa rezurekcyjny charakter posłannictwa Kościoła przynależy do jego istoty i wpisuje się w proces permanentnej eklezjogenezy rezurekcyjnej, czyli w budowanie ciała zmartwychwstałego Pana, o czym powiemy szerzej w trzecim punkcie niniejszego opracowania.

Wielkanocna tożsamość Kościoła winna być odczytywana także w powiązaniu z misją pasterzowania. Eklezjalna posługa pasterzowania jest zakorzeniona w apostołacie i sukcesji apostoelskiej oraz prymacie Piotra i posłudze prymacjalnej. O identyczności Eklezji na przestrzeni historii stanowi nieprzerwany proces sukcesji apostoelskiej oraz kontynuacji posługi prymacjalnej. Podkreślić trzeba, że dla ustanowionej przez Chrystusa wspólnoty Dwunastu, z Piotrem na czele, wydarzenia rezurekcyjne stanowią odnowienie i umocnienie wiary oraz źródło misji i posłannictwa, co najdobitniej ukazuje przekazanie Piotrowi zadań pasterskich podczas chrystofanii nad Jeziorem Galilejskim (J 21, 15–19). Nieprzerwany proces przekazu posłannictwa Dwunastu, który jest realizowany przez sakramentalny akt święceń biskupich dla zachowania tożsamości Kościoła, nosi nazwę sukcesji apostoelskiej. Z woli Chrystusa biskupi

²⁴ T. Dola, *Teologia misteriów życia Jezusa*, dz. cyt., s. 294–308; J. Mastey, *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa*, dz. cyt., s. 266.

²⁵ P. Neuner, *Eklezjologia – nauka o Kościele*, w: *Podręcznik teologii dogmatycznej*, red. W. Beinert, t. 7, Wydawnictwo M, Kraków 1999, s. 231; J. Mastey, *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa*, dz. cyt., s. 262.

są następcami apostołów, z biskupem Rzymu na czele tworzą jedno kolegium i spełniają misję pasterską²⁶. Tę prawdę przypomina *Katechizm Kościoła Katolickiego*: „W misji Apostołów jest pewien element nieprzekazywalny: są oni wybranymi świadkami Zmartwychwstania i fundamentami Kościoła. Jest jednak także pewien element stały ich misji. Chrystus obiecał im, że pozostanie z nimi, aż do skończenia świata (por. Mt 28, 20). «Boskie posłannictwo, powierzone przez Chrystusa Apostołom, trwać będzie do końca wieków, ponieważ Ewangelia, którą mają przekazywać jest dla Kościoła po wszystkie czasy źródłem całego jego życia. Dlatego... Apostołowie... zatroszczyli się o to, by ustanowić swych następców» (KKK, 20)”²⁷.

Powyższe rozważania na temat rezurekcyjnych aspektów natury Kościoła uwypukliły prawdę, że potrójna misja Eklezji jest na wskroś rezurekcyjna, gdyż w Chrystusie zmartwychwstałym ma swoje źródło oraz definitywne uzasadnienie. Tym samym eklezjalna posługa nauczania, uświęcania i pasterzowania uwyrażnia rezurekcyjną naturę Kościoła.

Rezurekcyjne urzeczywistnianie się Kościoła – Ciała Chrystusa

Po omówieniu rezurekcyjnej genezy oraz natury Eklezji zajmujemy się kwestią rezurekcyjnego urzeczywistniania się Kościoła – Ciała Chrystusa. Na początku trzeba zauważyć, że wśród wielu obrazów i figur Kościoła teologia katolicka uwypukla ideę Ciała Pana. Z woli Chrystusa Eklezja jest Jego Ciałem. Ukazuje to w swoich listach apostoł Paweł²⁸. Henri de Lubac wyjaśnia: „Tym metaforycznym

²⁶ H. Seweryniak, *Świadectwo i sens. Teologia fundamentalna*, Płocki Instytut Wydawniczy, Płock 2001, s. 424–425.

²⁷ *Katechizm Kościoła Katolickiego*, 860.

²⁸ „O Kościele jako «Ciele Chrystusa» albo chrześcijanach jako «członkach Chrystusa» Paweł mówi wyraźnie w 1 Kor 6, 12–20; 10, 14–22; 12, 12–31; Rz 12, 4–8; bez wymieniania tego terminu, ta sama kwestia pojawia się jednak również w Rz 5, 12–21; 6, 1–11; 1 Kor 15, 21n. 44–49; Ga 3, 16–28 – wyliczmy tylko najważniejsze miejsca”. J. Ratzinger, *O genezie i istocie Kościoła*, Lublin 2013, s. 133

wyrażeniem Apostoł określa pewien organizm, który uważa za w najwyższym stopniu rzeczywisty i którego członkowie są jednocześnie zróżnicowani i zjednoczeni. Ciało to jest społecznością wielką i posiadającą strukturę. (...) Ciało posiada Głowę, która jest od niego różna, która nim rządzi i kieruje jego wzrostem, sama nie wzrastając; i tutaj więź Ciała z Głową ma charakter podległości”²⁹. Głową Kościoła – Ciałą Chrystusa jest On sam, a wierzący w Niego są jego członkami: „Podobnie jak jedno jest ciało, choć składa się z wielu członków, a wszystkie członki ciała mimo iż są liczne, stanowią jedno ciało, tak też jest i z Chrystusem” (1 Kor 12, 12). Joseph Ratzinger precyzuje: „Dla Pawła Kościół jest nie tylko «mistyczny», lecz także «prawdziwym» Ciałem Chrystusa. Albo mówiąc mniej gorsząco: dla Pawła słowo o «Ciele Chrystusa», którym są chrześcijanie, jest nie tylko porównaniem, lecz także wyraża samą rzeczywistość istoty Kościoła”³⁰. Podkreśla to także Czesław Stanisław Bartnik: „W swej najgłębszej istocie Kościół jest realnym Ciałem Chrystusa, jednak nie w znaczeniu biologicznym lub fizycznym, lecz ‘mistycznym’, czyli duchowym, misteryjnym, sakramentalnym, nie zaś przenośnym, jak uważano w średniowieczu”³¹. Profesor z Lublina dopowiada, że w patrystyce „Ciało Chrystusa oddawało ideę Kościoła, jako wyrastającego z rzeczywistego Ciała Jezusa, z Jego człowieczeństwa, i realizującego się w człowieczeństwie osoby ludzkiej, a także w rodzaju ludzkim”³².

(Opera Omnia, t. 8, cz.1). Idea Kościoła jako mistycznego Ciała Chrystusa została rozwinięta w XX w. przez papieża Piusa XII w encyklice *Mistici Corporis* w 1943 roku. Zob. K. Gózdź, *Obrazy Kościoła i główne idee eklezjologiczne*, w: *Kościół w czasach Jana Pawła II*, red. M. Rusecki, K. Kaucha, J. Mastej, Wydawnictwo KUL, Wydawnictwo „Gaudium”, Lublin 2005, s. 84–86; Cz. S. Bartnik, *Kościół*, dz. cyt., s. 43–49; H. de Lubac, *Medytacje o Kościele*, Wydawnictwo WAM, Kraków 1997, s. 103–108.

²⁹ H. de Lubac, *Medytacje o Kościele*, dz. cyt., s. 104–105.

³⁰ J. Ratzinger, *O genezie i istocie Kościoła*, dz. cyt., s. 136.

³¹ Cz. S. Bartnik, *Kościół*, dz. cyt., s. 48.

³² Cz. S. Bartnik, *Kościół*, dz. cyt., s. 45.

Katechizm Kościoła Katolickiego, nazywając Eklezję Ciałem Chrystusa, eksponuje fakt, że On umarł i zmartwychwstał: „Kościół jest Ciałem Chrystusa. Przez Ducha Świętego i Jego działanie w sakramentach, przede wszystkim w Eucharystii, Chrystus, który umarł i zmartwychwstał, tworzy wspólnotę wierzących jako swoje Ciało”³³. Chrystus, który zmartwychwstał i żyje w ciele uwielbionym, nie podlega już prawom, którym podlegają byty stworzone (w tym także prawu śmierci), ale należy do nowej, boskiej rzeczywistości: „Chrystus powstawszy z martwych już więcej nie umiera, śmierć nad Nim nie ma już władzy” (Rz 6, 9). Chrystus – w uwielbionym ludzkim ciele – żyje w zjednoczeniu z Bogiem oraz w Eklezji, która jest osobową i wiarygodną Jego ikoną ukazującą Go jako stale żyjącego i działającego w świecie w sposób rezurekcyjny³⁴.

W lepszym rozumieniu przedstawionej tu kwestii może pomóc analogia ukazująca związek pomiędzy przemianą, która dokonała się w Jezusie przez zmartwychwstanie, a przeobrażeniem wspólnoty uczniów przez wydarzenia wielkanocne. Uwielbione w zmartwychwstaniu Ciało Jezusa jest tym samym ciałem, choć nie takim samym, gdyż zostało już uwielbione i przemienione; ma zatem nowe właściwości. Podobnie wydarzenie śmierci i zmartwychwstania sprawiło, że wspólnota uczniów jest tą samą wspólnotą, a zarazem nową, odrodzoną przez spotkania ze Zmartwychwstałym i działanie Ducha Świętego. Wspólnota ta przez wiarę w rezurekcję jest Kościołem Zmartwychwstałego i Kościołem zmartwychwstania³⁵. Chrystus nie tylko powołał do istnienia Kościół, ale pozostaje w Nim jako Wywyższony *Kyrios*, jako Głowa Ciała. Jego permanentna obecność sprawia, że Kościół nie tylko głosi i wyznaje wiarę w zmartwychwstanie, ale ma także realny i faktyczny udział w tym wydarzeniu³⁶.

³³ *Katechizm Kościoła Katolickiego*, 805.

³⁴ M. Rusecki, *Chryścizna ikoniczność Kościoła w świetle nauczania Jana Pawła II, w: Jana Pawła II inspiracje chrystologiczne*, red. K. Kaucha, J. Mastej, Wydawnictwo Księży Sercanów, Lublin–Kielce–Kraków 2006, s. 133–151.

³⁵ L. Scheffczyk, *Zmartwychwstanie*, dz. cyt., s. 266.

³⁶ J. Mastej, *Staurolologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa*, dz. cyt., s. 261–262.

Kościół proklamuje Chrystusa zmartwychwstałego oraz faktycznie żyje Jego życiem i permanentnie wprowadza w to życie wierzących. To sprawia, że zarówno cała Eklezja, jak również poszczególni wierni są Chrystusowi, dzięki Niemu noszą już w sobie zadatek zmartwychwstania i są uczestnikami nowego życia. Misterium realnej i permanentnej obecności zmartwychwstałego Pana dokonuje się nieustannie zarówno w życiu całego Kościoła, jak również poszczególnych wierzących.

Mając na uwadze powyższe racje, teologia rezurekcyjna wyrażnie stwierdza, że Kościół jest Ciałem zmartwychwstałego Pana³⁷. W Kościele żyje i wciąż działa Zmartwychwstały i Wywyższony Pan, a Jego obecność realizuje się przez Jego uwielbione ciało. Leo Scheffczyk zauważa, że w Kościele manifestuje się uwielbiona cielesność Pana³⁸. Mocą Ducha Chrystus przenika ziemską rzeczywistość Kościoła i przekształca ją w „ciało nowe” – na podobieństwo swego uwielbionego ciała. Tym samym pierwiastek doczesny, widzialny, historyczny, ludzki, obecny w rzeczywistości eklezjalnej, zostaje przeniknięty Boskim, Chrystusowym, niewidzialnym, nadprzyrodzonym, duchowym. Kościół, zachowując swoją „cielesność” (doczesność), jest uwielbionym ciałem Zmartwychwstałego. Źródłem życia Ciała jest Uwielbiony Pan, który przekazuje Kościołowi „coś” ze swej istoty i swego działania (*esse et operari*)³⁹.

W eklezjalnym urzeczywistnianiu się Kościoła – Ciała zmartwychwstałego Pana – szczególną rolę odgrywają dwa sakramenty: chrzest i Eucharystia. Wspólnotę Kościoła tworzą Ci, którzy przez wiarę i chrzest zostali do niej włączeni. Członkowie Ciała Chrystusa uczestniczą w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa. Poucza o tym autor Listu do Rzymian: „Czyż nie wiadomo wam, że my wszyscy, którzyśmy otrzymali chrzest zanurzający w Chrystusa Jezusa, zostaliśmy zanurzeni w Jego śmierć? Zatem przez chrzest

³⁷ L. Scheffczyk, *Zmartwychwstanie*, dz. cyt., s. 266–269.

³⁸ L. Scheffczyk, *Zmartwychwstanie*, dz. cyt., s. 268.

³⁹ W. Hryniewicz, *Nasza pascha z Chrystusem*, dz. cyt., s. 81; J. Mastej, *Staurológiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa*, dz. cyt., s. 261.

zanurzający nas w śmierć, zostaliśmy razem z Nim pogrzebani po to, abyśmy i my wkroczyli w nowe życie – jak Chrystus powstał z martwych dzięki chwale Ojca. Jeżeli bowiem przez śmierć, podobną do Jego śmierci, zostaliśmy z Nim złączeni w jedno, to tak samo będziemy z Nim złączeni w jedno przez podobne zmartwychwstanie” (Rz 6, 3–6). Ratzinger wyjaśnia: „To wszczępienie w Chrystusa, które jest jakby drugim narodzeniem, ponieważ przemienia nas w nowego «Adama», dokonuje się przez chrzest (Rz 6, 1–11; 1 Kor 12, 13a)⁴⁰. Kościół tworzą wierni, którzy przez wiarę i chrzest zostali złączeni z Chrystusem i zostali włączeni do Jego Ciała – Kościoła. Tym samym już są uczestnikami chwały Chrystusa, choć jeszcze nie jest to udział definitywny. Mają w sobie zadatek zmartwychwstania, które w pełni zrealizuje się na podobieństwo Chrystusa: „Chrystus zmartwychwstał jako pierwszy spośród tych, co pomarli” (1 Kor 15, 20). Blask Zmartwychwstałego ukazują w Kościele tak święci, którzy już w pełni uczestniczą w Jego chwale nowego życia, jak i ci, którzy przez chrzest święty zostali włączeni w Jego śmierć i zmartwychwstanie, a żyjąc na ziemi, oczekują ostatecznego spełnienia danych obietnic, których już są uczestnikami przez wiarę i chrzest.

Drugim sakramentem, który ma kolosalne znaczenie w rezyrekcyjnym urzeczywistnianiu się Ciała zmartwychwstałego Pana, jest Eucharystia. Ratzinger stwierdza: „Kościół jest Ciałem Chrystusa i staje się nim ciągle na nowo przez Eucharystię. W Eucharystii wszyscy spożywają jeden w samej istocie i numerycznie chleb – Chrystusa, który nie upodabnia się do naszej cielesnej substancji, lecz odwrotnie, to On nas upodabnia do siebie, włączając we własne Ciało, i czyni nas wszystkich jednym Chrystusem. Ponieważ jeden jest chleb, przeto my, liczni, tworzymy jedno ciało (1 Kor 10, 17 a)⁴¹. Nowy lud Boży karmi się Ciałem Chrystusa. „Ciało Chrystusa, które ciągle «się dzieje» w ekonomii Bożej, otrzymuje swój liturgiczny i najbardziej duchowy wymiar w Eucharystii (1 Kor 11, 17–34). [...]”

⁴⁰ J. Ratzinger, *O genezie i istocie Kościoła*, dz. cyt., s. 135.

⁴¹ J. Ratzinger, *O genezie i istocie Kościoła*, dz. cyt., s. 135.

W Eucharystii cały Kościół tworzy jedno ciało, ożywione Duchem Chrystusa, przez słowo Boże. Ciało człowieka i Chrystusa przechodzi w najwyższą postać Wiecznego Misterium Stworzenia i Zbawienia. W pewnym sensie w Eucharystii, Ciało Chrystusa osiąga apogeum realizacji ekonomii zbawienia w doczesności⁴². Św. Paweł wyraża powiązanie pomiędzy Eucharystią i wspólnotą eklezjalną: „Chleb, który łamiemy, czyż nie jest udziałem w Ciele Chrystusa? Ponieważ jeden jest chleb, przeto my, liczni, tworzymy jedno Ciało. Wszyscy bowiem bierzemy z tego samego chleba” (1 Kor 10, 16–17)⁴³. Ratzinger tak wyjaśnia związek pomiędzy Eucharystią a Kościołem – Ciałem Chrystusa: „Przez swe sakramentalne Ciało Chrystus przyciąga do siebie chrześcijan, którzy w ten sposób niosą dalej przez wieki Jego egzystencję. W nich dopiero wypełnia się sens tego, czego Bóg zamierzył dokonać przez Wcielenie; w nich znajduje ono kontynuację; w nich dopiero, jak mówią ojcowie, Jezus staje się «całym Chrystusem», który składa się z «Głowy i ciała»⁴⁴. „Celebrowanie eucharystyczne daje pojęciu Ciała Chrystusa konkretne oparcie, chroni je przed spirytualistycznym rozmyciem i daje mu widzialny kształt, czyniąc je właśnie «cielesną» rzeczywistością⁴⁵”.

Ratzinger, wyjaśniając istotę Ciała Chrystusa, odwołuje się do samoświadomości Kościoła: „Chrześcijanie zawsze rozumieją siebie jako rzeczywiste Ciało Chrystusa, czyli jako osoby rzeczywiste zjednoczone z Panem, zawsze też celebrowanie eucharystyczne uważane jest za konkretną formę naszego bycia Ciałem Chrystusa⁴⁶. Kościół, który w sprawowaniu Eucharystii widzi najgłębsze uzasadnienie bycia Ciałem Chrystusa, dostrzega także jej związek z miłością braterską w codziennym życiu. „Dla ojców – powtórzmy to jeszcze raz – codzienne życie chrześcijańskie jest w rzeczywistości istotną częścią celebrowania eucharystycznego i dopiero w nim

⁴² C. S. Bartnik, *Kościół*, dz. cyt., s. 45.

⁴³ H. de Lubac, *Medytacje o Kościele*, dz. cyt., s. 114.

⁴⁴ J. Ratzinger, *O genezie i istocie Kościoła*, dz. cyt., s. 136.

⁴⁵ J. Ratzinger, *O genezie i istocie Kościoła*, dz. cyt., s. 140.

⁴⁶ J. Ratzinger, *O genezie i istocie Kościoła*, dz. cyt., s. 138.

chrześcijanie stają się w pełni Ciałem Chrystusa, co w samej Eucharystii ma swe istotne i właśnie dla tego również zobowiązujące centrum⁴⁷. Wierni przyjmują Eucharystię, karmią się prawdziwym ciałem zmartwychwstałego Pana. On, mocą Ducha Świętego, przemienia i upodabnia do siebie tych, którzy Go przyjmują. Kościół – zjednoczony na sprawowaniu Eucharystii – wypełnienia polecenia Pana: „To czyńcie na moją pamiątkę”. W ten sposób sakramentalnie uobecnia Jego mękę, śmierć i zmartwychwstanie oraz oczekuje Jego przyjścia w chwale.

Zakończenie

Celem artykułu była odpowiedź na pytanie: co oznacza, że Kościół jest Ciałem zmartwychwstałego Pana? W opracowaniu wykcentowano rezurekcyjny wymiar genezy Kościoła, rezurekcyjne aspekty jego natury oraz rezurekcyjne urzeczywistnianie się Eklezji – Ciała Pana. Zmartwychwstały Pan uczestniczy w chwale Boga, a jednocześnie nieustannie żyje w swoim Kościele, będąc jego Głową. Wspólnotę eklezjalną tworzą ci, którzy przez wiarę i chrzest przeszli z grzechu i śmierci do nowego życia, gdyż stali się uczestnikami Chrystusowej śmierci i zmartwychwstania. Tym samym cała Eklezja – w ścisłej jedności z Głową – stanowi Ciało Zmartwychwstałego Pana. W permanentnym urzeczywistnianiu się Kościoła – Ciała zmartwychwstałego Pana – niezastąpioną rolę odgrywają dwa sakramenty: chrzest i Eucharystia.

⁴⁷ J. Ratzinger, *O genezie i istocie Kościoła*, dz. cyt., s. 139–140.

Abstrakt

Kościół Ciałem zmartwychwstałego Pana

Kwestią kluczową dla eklezjologii jest odpowiedź na pytanie: kim jest Kościół? Nie pomniejszając znaczenia wielu określeń, obrazów i figur biblijnych, które odsłaniają misterium Eklezji, niniejsze przedłożenie ukazuje Kościół jako ciało zmartwychwstałego Pana. W opracowaniu wyakcentowano rezurekcyjny wymiar genezy Kościoła, rezurekcyjne aspekty jego natury oraz rezurekcyjne urzeczywistnianie się Eklezji – Ciała Pana. Zmartwychwstały Pan uczestniczy w chwale Boga, a jednocześnie nieustannie żyje w swoim Kościele, będąc jego Głową. Wspólnotę eklezjalną tworzą ci, którzy przez wiarę i chrzest przeszli z grzechu i śmierci do nowego życia, gdyż stali się uczestnikami Chrystusowej śmierci i zmartwychwstania. Tym samym cała Eklezja – w ścisłej jedności z Głową – stanowi Ciało Zmartwychwstałego Pana. W permanentnym urzeczywistnianiu się Kościoła – Ciała zmartwychwstałego Pana – szczególną rolę odgrywają dwa sakramenty: chrzest i Eucharystia.

Słowa kluczowe: Jezus Chrystus, Kościół, zmartwychwstanie, Ciało Chrystusa, Eucharystia

Abstract

The Church as the Body of the Risen Lord

The key issue for ecclesiology is to answer the question: who is the Church? Without diminishing the importance of the many biblical expressions, images and figures which reveal the mystery of the Ecclesia, this presentation shows the Church as the Body of the Risen Lord. The study emphasises the resurrection dimension of the Church's genesis, the resurrection aspects of its nature and the resurrection realisation of the Ecclesia – the Body of the Lord. The risen Lord participates in the glory of God, and at the same time He constantly lives in his Church, being her head. The ecclesial community is made up of those who, through faith and baptism, have passed from sin and death to a new life,

because they have become partakers of Christ's death and resurrection. Thus, the entire Ecclesia – in close union with the Head – constitutes the Body of the Risen Lord. Two sacraments play an irreplaceable role in the permanent realisation of the Church – the Risen Body of the Lord: Baptism and the Eucharist.

Keywords: Jesus Christ, Church, Resurrection, Body of Christ, Eucharist.